

Robert Neruda

autori@hn.cz

Vláda chce silnější antimonopolní úřad. Ovšem za jakou cenu?

České antimonopolní právo zřejmě čeká největší proměna od jeho vzniku v roce 1991. Vládní návrh novely zákona o ochraně hospodářské soutěže, který bude brzy předložen Poslanecké sněmovně, může zásadně proměnit vztah mezi státem a podnikateli na českém trhu. Pokud bude přijat, vznikne z Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) instituce s ještě silnějšími pravomocemi, než na jaké jsme zvyklí.

Podstata reformy je jednoduchá. ÚOHS už nemá být jen orgánem, který zpětně trestá kartely či zneužití dominance. Nově má vedle toho dostat nástroje, které mu umožní aktivně zasahovat do fungování trhů, a to i když nedošlo k porušení soutěžního práva. Má mít tedy možnost „opravovat“ trhy, které podle jeho názoru nefungují dostatečně dobře.

V žargonu soutěžních úřadů se tomu říká „nový soutěžní nástroj“. Ten má umožnit, aby ÚOHS na trzích, na kterých, podle něj, dlouhodobě selhává účinná soutěž, ukládal nápravná opatření. Zásah má být možný třeba tehdy, když na konkrétním trhu existuje omezený počet hráčů, vysoké bariéry vstupu, informační asymetrie nebo prostředí nahrávající koordinaci mezi soutěžiteli.

To je ovšem zásadní posun. Soutěžní právo je totiž tradičně postaveno na postihu konkrétních prohřešků proti férové soutěži. Nově se má přiblížit spíše sektorové regulaci. Návrh navíc dopadá i na regulovaná odvětví, například energetiku nebo telekomunikace. Tam už ale regulátor existuje! Soutěžní úřad a regulátor občas mají na stav konkurence v daném odvětví dost jiný názor. Zadělaváme si tedy na malér.

A jaká regulační opatření bude moci ÚOHS ukládat? Nejčastěji půjde o příkaz k určitému jednání (povinnost nabídnout spolupráci) nebo zákaz (např. cenové signalizace, cenové diskriminace apod.). V krajním případě návrh dokonce připouští strukturální opatření, tedy třeba povinný odprodej části podniku. Taková pravomoc je mimořádně silná v jakémkoli právním řádu. V českém prostředí by šlo o skutečně přelomový krok.

Není sporu o tom, že stát má mít účinné nástroje proti kartelům nebo zneužívání tržní síly. Otázka je, zda navržená úprava neposouvá rovnováhu mezi státem a podnikateli příliš ve prospěch státu. Pracuje totiž s vágním pojmem „selhávání soutěže“ a umožňuje významné zásahy do trhu i bez zjištění protiprávního jednání. Firma tak může čelit velmi citelné intervenci, včetně povinnosti rozdělit se, aniž by porušila právo.

Nový soutěžní nástroj není český vynález. S jeho zavedením koketovala také Evropská unie, avšak nakonec se tak nestalo. Podobný nástroj je například zaveden v Německu, podle mých tamních kolegů se však v zásadě nepoužívá.

Soutěžní politika je v Česku podceňovaným nástrojem. Silný a aktivní úřad je třeba. Pravomoci, které jsou dnes prezentovány jako rozumně míněné krajní opatření, mohou ale být za pár let používány mnohem agresivněji vůči určitým sektorům nebo skupinám podnikatelů. A to hospodářskou soutěž v Česku opravdu nezlepší.

Autor je partner
v advokátní kanceláři Havel & Partners